

România, Marile Puteri și ordinea europeană la finalul Marelui Război

Conf. univ. dr. Adrian Vițalaru

Facultatea de Istorie

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Motto: „Trecutul nu e niciodată trecut de tot, câteodată prezentul e mai aproape de trecut decât de viitor”
(Fernand Baraudel)

La finalul războiului

- România a fost considerată stat învingător (cobeligerant)
- Unirea Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei (cu Banatul, Crișana și Maraureșul) au dus la formarea României Întregite/României Mari
- La finalul războiului, teritoriul și populația României s-au dublat 137.000 – 296.000, de la 7 la 15 milioane;
- Statul român era înconjurat de state învinse (Bulgaria și Ungaria), de noul stat polonez, de Regatul sârbo-croato-sloven, dar și de Rusia bolșevică
- **Avantaje:**
 - era un stat mai puternic decât unele state vecine;
 - Monarhia/Familia Regală a constituit un factor de stabilitate și continuitate, dar și de conectare cu Occidentul
 - în zona Europei Centrale și de Sud-Est era un vid de putere
 - plasarea într-o arie de clivaj geopolitic, cultural, ideologic
 - România părea a fi un partener de securitate pentru unele Mari Puteri învingătoare (Franța) ce doreau izolarea pericolului bolșevic

Riscuri și vulnerabilități în 1918/1919

- România era un stat (compozit) postimperial: cu o altă structură etnică, cu un alt potențial economic
- frontierele noilor teritorii integrate nu erau stabilite;
- statul român controla doar o parte din Transilvania;
- unele minorități, cum era cea maghiară, nu recunoșteau Unirea;
- situația economică era dezastruoasă;
- planau amenințări militare (ideologice) - războiul mondial se transformase în războaie locale;
- erau dispute politice în plan intern/ o anumită divizare a clasei politice (disputa Ion I. C. Brătianu – Take Ionescu); Partidul Conservator era marginalizat (P. P. Carp - „România are atât de mult noroc, încât nu mai are nevoie de oameni politici”)

Europe 1929-1939

Legend

1) Persia (Iran)	9) Gotland (Sweden)	17) Luxembourg
2) British Mandate of Palestine	10) Albania	18) Netherlands
3) Cyprus (British Crown Colony)	11) Istria (Italy)	19) Belgium
4) Rhodes and Dodecanese (Italy)	12) Sicily (Italy)	20) Balearic Islands (Spain)
5) Crete (Greece)	13) Sardinia (Italy)	21) Andorra
6) East Prussia	14) Corsica (France)	22) Northern Ireland (United Kingdom)
7) Free City of Danzig	15) Switzerland	23) Gibraltar (British Crown Colony)
8) Aland Islands (Finland)	16) Liechtenstein	24) Spanish Morocco (Spain)

În antecamera Conferinței de pace

- Conturul noii ordini internaționale urma să fie trasat la Conferința de pace de la Paris
- Învingătorii în război își propuneau să „câștige” și pacea
- Conferința de pace a reprezentat „un examen” /o încercare dificilă pentru reprezentanții României
- Obiectivul central era obținerea, prin tratatele de pace, a unor granițe favorabile; o recunoaștere a actelor unirii; obținerea unor despăgubiri/reparații de război
- Relația cu Marile Puteri învingătoare (Franța, SUA, Marea Britanie, Italia, Japonia) a fost esențială pentru îndeplinirea obiectivelor reprezentanților României
- În perioada Conferinței de pace, România a îmbinat „puterea blândă” (soft power) cu „puterea dură” (hard power)
- Unele Mari Puteri erau puțin cunoscute liderilor români – SUA și Japonia; dintre puterile europene, Franța era cea mai apropiată

Delegația României la Paris

- Parisul era „locul de întâlnire a tuturor somităților din lumea întreagă, conducători de armate și de state, adunați pentru greaua sarcină de a stabili pacea”
- Componenta delegației României s-a modificat din ianuarie 1919 și până în vara anului 1920
- Delegația României la Conferința de Pace de la Paris, în aprilie 1919, era formată - pe lângă Ionel Brătianu, din 36 de membri, împărțiți în patru categorii: delegați plenipotențieri (2 locuri), delegați și consilieri tehnici, experți tehnici, secretariatul general
- Delegația includea reprezentanți din Transilvania, Banat, Bucovina și Basarabia
- Era o delegație reprezentativă pentru România Mare, dar, majoritatea celor din Vechiul Regat fie erau membri PNL, fie aveau legături cu liberalii
- Consilierii tehnici și experții fie proveneau din mediul academic, fiind universitari, membri ai Academiei Române, cunoscuți în plan internațional și atașați cauzei Antantei (Ludovic Mrazec, C.D. Creangă, E. Pangrati), fie erau specialiști cu expertiză recunoscută în diverse domenii (S. Rosenthal, Eftimie Antonescu – drept și chestiuni economice), fie au fost desemnați ca urmare a cunoașterii realităților din teritoriile unite cu România (Ion Pelivan, Caius Brediceanu, Vasile Vitencu)
- Delegația României a fost reprezentată în 7 comisii ale Conferinței

Joe Pillot

Cornelia Brodicesanu (Blaga)

Crisan

Sorban

Horia Petrescu

Dna Alex. Vaida-Verod

Luiza Brodicesanu

Alex. Vaida-Verod

Prezidentul unit Coltar

Pe marea scenă internațională

- Alexandru Vaida-Voevod nota, într-o scrisoare adresată lui I. Maniu, la 20 martie 1919: „Moși la francezi, moși la englezi, la americani, la italieni. În comisii apoi oameni sub 30 și 40 de ani. Dar moșii au votul. Nu e nicio rea-voință, însă fiecare își păzește interesele, zelos să nu i-o ia celălalt înaintea (...) trebuie să fim pregătiți, ca luând lupta, să ne facem înșine dreptate apărându-ne de bolșevism, spre Ucraina și dându-i pe unguri peste Tisa, iar pe sârbi peste Dunăre, în momentul potrivit”;
- Românii au utilizat diverse tehnici de *captatio benevolentiae* – diplomația, memoriile trimise reprezentanților MP, prânzuri și deneuri, activarea unor relații personale; propaganda; au fost create „birouri de presă”; a fost trimisă o Misiune universitară la Paris; au fost editate cărți, atlase, broșuri; unii lideri au aderat la francmasonerie;
- Obiectivelor României au fost susținute, în plan internațional, și de reprezentanții altor partide și grupări politice – vezi cazul Take Ionescu; motivul – s-au identificat cu obiectivele naționale, dar și din calcule politice;
- Familia regală a căutat să utilizeze/acționeze anumite rețele de influență – regina Maria a călătorit la Paris și Londra, în martie-aprilie 1919;

Negocieri și confruntări cu final fericit

- România a utilizat și calea militară – împotriva Ungariei bolșevice- pentru a-și consolida atât poziția „pe teren”, cât și dosarul de negocieri de la Paris
- Pericolul bolșevic a fost intens exploatat diplomatic și propagandistic (România era o „oază de stabilitate”, o „pavăză împotriva bolșevismului”)
- Românii au fost nevoiți să facă și concesii – în privința drepturilor minorităților, dar și în domeniul economic (avantaje în domeniul exploatării petrolului)
- Chiar dacă au existat presiuni mari din parte MP, Brătianu și ceilalți șefi ai delegației României (Vaida-Voevod) au acționat cu pragmatism
- Pentru modul în care acționa (era un lider incomod), Brătianu a fost portretizat negativ de către unii contemporani (britanicii îl porecleau „Taurul”, iar americanii vorbeau despre „sprâncenatul prim-ministru al României, cu caracterul său bizantin notoriu”)
- Românii au reușit să exploateze fereastra de oportunitate creată la finalul războiului și să obțină confirmarea internațională a Unirii atât prin tratatele de pace, cât și prin documente cu caracter special (Tratatul Basarabiei – octombrie 1920)
- Unirea și recunoașterea internațională a granițelor României a reprezentat un efort concertat; România era o putere mijlocie a „Noii Europe”, devenise membră a Ligii Națiunilor și acționa pentru menținerea ordinii internaționale stabilitate la finalul războiului